

Πως δημιουργήθηκαν τα δημοτικά τραγούδια ; (1ο μέρος)

Πολλοί-ειδικοί και μη- έχουν ασχοληθεί διαχρονικά με το Ελληνικό δημοτικό τραγούδι, αλλά πόσοι γνωρίζουν πως ακριβώς δημιουργήθηκαν αυτά τα τραγούδια και πως διαδόθηκαν, ώστε να φτάσουν οι Έλληνες να τα τραγουδούν και τα χορεύουν ακόμη ;

Δεν ξεχνάμε άλλωστε ότι η δημοτική μουσική είναι στην πραγματικότητα η μοναδική ντόπιας προέλευσης Ελληνική μουσική (χωρίς να λείπουν και από εκεί κάποιες επιρροές από γειτονικούς λαούς), καθώς το λαϊκό τραγούδι έλκει την καταγωγή του από τη Μικρά Ασία και Οθωμανικά μουσικά όργανα και ρυθμούς.

Σε αυτά και άλλα ερωτήματα θα προσπαθήσουμε, με ορισμένα αφιερώματα, να δώσουμε κι'εμείς μια απάντηση, πάντα από έγκυρες πηγές ειδημόνων. Ας δούμε τώρα το πρώτο μέρος της έρευνας...

Παραθέτουμε παρακάτω μια πολύ ενδιαφέρουσα εκδοχή από κείμενο του Δημητρίου Μουγγού που παραπέμπει στους κορυφαίους Έλληνες λαογράφους και τις πηγές τους...

” Όπως αναφέρει ο Νικόλαος Πολίτης τα δημοτικά τραγούδια δεν συνετέθησαν από το λαό ως σύνολο, αλλά από ανώνυμους προικισμένους λαϊκούς ποιητές, οι οποίοι το έπλασαν υπό την επήρεια κάποιας συναισθηματικής φόρτισης και τους έδωσαν δική τους μουσική (αν είχαν και το μουσικό χάρισμα) είτε τα προσάρμοσαν σε κάποια ήδη γνωστή τους μελωδία.

Ο Ν. Πολίτης εξηγεί ότι τα τραγούδια αυτά καθώς διαδίδονταν από στόμα σε στόμα στο λαό επιπλάθονταν σιγά – σιγά, δηλαδή δέχονταν διάφορες μετατρέπονταν και έτσι έπαιρναν την οριστική μορφή τους και γίνονταν κτήμα του λαού. «Ο λαός απεργάζεται την οροστική μορφή των δημοτικών ασμάτων», τονίζει ο μεγάλος εκείνος θεμελιωτής της λαογραφικής επιστήμης στην Ελλάδα. (βλ. Νικολάου Γ. Πολίτη, Γνωστοί ποιηταί δημοτικών ασμάτων, Λαογραφία, 5,1915, σελ. 493 και Μιχάλη Μερακλή, Ελληνική Λαογραφία, γ' τόμος εκδ. Οδησέας, 1992, σελ. 183

Ο Δημήτριος Λουκάτος σημειώνει ότι ο αρχηγός στιχουργός των δημοτικών τραγουδιών είναι ένας άγνωστος και ανώνυμος άνθρωπος του λαού. Το τραγούδι, δηλαδή, γεννιόταν με την πρωτοβουλία ενός και, αν γινόταν αρεστό, έπιανε και έμενε. Στη συνέχεια διαδιδόταν από στόμα σε στόμα, δεχόταν διάφορες τροποποιήσεις και διαμορφωνόταν. Ο κάθε ένας το ταίριαζε στον τόπο του και στο γλωσσικό του ιδίωμα. Με τον τρόπο αυτό το αρχικό τραγούδι, δουλεμένο, γινόταν δημιούργημα όλου του λαού και έτσι προέκυπταν οι διάφορες παραλλαγές του (Εισαγωγή στην Ελληνική Λαογραφία, γ' έκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας, Αθήνα 1985, σελ. 98).

Ο Άγις Θέρος αναφερόμενος στη διαδικασία της γένεσης των δημοτικών μας τραγουδιών τονίζει τα εξής χαρακτηριστικά: Το τραγούδι το πρωτοπλάθει ο ανώνυμος λαϊκός ποιητής. Ο ποιητής των στίχων πλάθει το τραγούδι του, ποίημα μαζί και σκοπό... δηλαδή ταιριάζει τους στίχους του σε γνωστή μελωδία άλλου τραγουδιού ή πλάθει καινούριο σκοπό.

Απ' τον πρώτο που «έβγαλε το τραγούδι»...το παίρνουν οι τραγουδιστές του χωριού και το ξανατραγουδάνε. Ύστερα το παίζουν στις γιορτές, στους γάμους και στα πανηγύρια οι βιολιτζήδες, οι κλαριτζήδες και οι λαβουτιέρηδες, και έτσι φέρνει το γύρο σε κοντινά ή μακρινά χωριά και σε πολιτείες. “Κάποιος τραγουδιστής ακόμη, μισεύοντας απ' το χωριό για δουλειά του, θα το τραγουδήσει σ' άλλη περιφέρεια με καμάρι μάλιστα συχνά. Κι ο ξενιτευτής το παίρνει μαζί του στη ξενιτιά...

Έτσι ακτινωτά, ας πούμε, κυκλοφορεί και γίνεται στο τέλος τραγούδι όλου του λαού. Έτσι, λοιπόν, το τραγούδι βγαίνοντας απ' το σπλάχνο του λαού, παιδί του πνευματικό, ξέσπασμα της ψυχής του, με του λαού το στόμα πλάθεται και ξαναπλάθεται και για τούτο μένει ζωντανό πάντα κι απρόσωπο...

« Έτσι κι όμοια γίνεται κάθε δημιουργία του άφαντου λαϊκού συνθέτη και των άλλων μνημείων του Λαϊκού Λόγου, παραμυθιών, παραδόσεων, αινιγμάτων, παρομοίων κλπ που, από προσωπικά πλάσματα του στοχασμού, με χρόνια και με καιρούς, γίνονται παράδοση για όλους... Αλλά με το ξαναφύτεμα από τόπο σε τόπο, περνώντας πέλαγα και στεριές, το τραγούδι παθαίνει μεταβολές, αυξάνουν ή λιγοστεύουν ή αλλάζουν οι στίχοι του κι έτσι δημιουργούνται οι «παραλλαγές» των τραγουδιών.

Ο Περικλής Καλοδίκης στο βιβλίο του «Νεοελληνική Λογοτεχνία», αναφέρει ότι τα δημοτικά τραγούδια δημιουργούνται από το λαό ως εξής: «Άγνωστοι ανώνυμοι ποιητές, προικισμένοι με ποιητικό ταλέντο, φτιάχνουν στίχους για να εκφράσει τα δικά τους συναισθήματα ή τα αισθήματα που προκλήθηκαν στο περιβάλλον τους από διάφορα γεγονότα που συγκίνησαν και τους ίδιους και τους γύρω τους .

Τα τραγούδια αυτά ο λαός τα κάνει δικά του, γιατί είναι βγαλμένα μέσα από τη δική του ζωή... Κυκλοφορώντας από στόμα σε στόμα μέσα στο λαό, τα τραγούδια αυτά τελειοποιούνται, πλουτίζονται, αλλάζουν, προσαρμόζονται σε άλλα γεγονότα, καταστάσεις και αισθήματα και μένουν πάντα ζωντανά στο στόμα του λαού».

Βέβαια όταν οι λαογράφοι μας υποστηρίζουν ότι τα δημοτικά τραγούδια, όπως και τα άλλα λαογραφικά είδη, έχουν ομαδικό χαρακτήρα δεν εννοούν ότι ο λαός δημιουργεί ομαδικά. Ο Γεώργιος Μέγας διευκρινίζει ότι «τα έργα της τέχνης του λαού είναι ατομικά δημιουργήματα των κατασκευαστών του» (Εισαγωγή εις την Λαογραφίαν, Αθήνα 1972).

Ο Στίλπων Π. Κυριακίδης παρατηρεί σχετικά : «Ο δημιουργός και εις τον λαϊκόν πολιτισμόν είναι πάντοτε εις. Αλλ' επειδή αυτός δε διαφέρει διανοητικώς και συναισθηματικώς πολύ από τους άλλους, δημιουργεί δε συμφώνως προς τα κατά παράδοσιν πρότυπα, τα δημιουργήματα αυτού υιοθετούνται αμέσως από το λαό, ο οποίος και τα μεταχειρίζεται εφεξής ως ίδιον κτήμα, καθίστανται δηλαδή ομαδικά, λησμονημένου ταχέως το όνομα του δημιουργήσαντος»

Συμπερασματικά λοιπόν, την τελική μορφή των δημοτικών τραγουδιών δεν την δημιουργεί ένας συγκεκριμένος ποιητής ή συνθέτης, αλλά η συνεργασία των ανθρώπων του λαού, γι' αυτό και το διαμορφωμένο κατ' αυτόν τον τρόπο τραγούδι λέγεται δημοτικό.

**Πηγή: Βιβλίο ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΚΟΝΤΟΒΟΥΝΙΩΝ, Δημητρίου
Γρηγ. Μουγγού**